

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 591/2020-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Emilom Vaňkom, Bystrický rad 11, Zvolen, ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava I č. k. 20 C 7/2017-139 z 19. februára 2018 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Co 272/2018-174 z 31. októbra 2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ],

████████████████████ (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Emilom Vaňkom, ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 20 C 7/2017-139 z 19. februára 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 272/2018-174 z 31. októbra 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol žalobcom v konaní o náhradu škody vo výške 5 557,68 € s príslušenstvom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu“). Dôvodom bolo, že sťažovateľ bol trestne stíhaný, pričom trestné stíhanie proti nemu bolo zastavené, no v období od 10. apríla 2013 do 26. júla 2013 bol celkovo 108 dní vo väzbe. Jeho žalobu ale okresný súd napadnutým rozsudkom zamietol a krajský súd svojím napadnutým rozsudkom tento rozsudok okresného súdu potvrdil.

3. Sťažovateľ vytyka okresnému súdu záver, podľa ktorého si mal zaviniť väzbu sám v zmysle § 8 ods. 6 zákona o zodpovednosti štátu (sťažovateľ bol v čase vzatia do väzby šesťkrát súdne trestaný, boli proti nemu vedené iné trestné stíhanie, popritom bol obžalovaný zo zločinu vydierania, skutku, pre ktorý bol v tom čase obvinený, sa mal dopustiť v čase plynutia skúšobnej doby podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody). Samotné konštatovanie sťažovateľa o zásahu do jeho súkromného a rodinného života a o obmedzení jeho slobody pohybu nepovažoval okresný súd za postačujúce na preukázanie vzniku nemajetkovej ujmy na jeho strane. Sťažovateľ sa s týmto záverom okresného súdu nestotožnil, pričom podľa jeho názoru bola nezákonnosť rozhodnutia o jeho vzatí do väzby daná v zmysle § 8 ods. 5 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu *ex lege* samotným zastavením trestného stíhanie bez potreby ďalšieho dokazovania. Okresný súd podľa sťažovateľa nerešpektoval ustálenú súdnu prax a prekročil svoju právomoc. Sťažovateľ tiež uviedol, že záver o tom, že si väzobné stíhanie zapríčinil

sám nemôže byť založený na výpočte jeho predchádzajúcich trestných odsúdení, pretože pokiaľ by sa za zavinenie väzby považovala aj predchádzajúca recidíva, nárok na náhradu škody podľa zákona o zodpovednosti štátu by mohol byť priznávaný iba prvopáchatelom, ktorí ešte neboli súdne trestaní. Taktiež podľa sťažovateľa samotná skutočnosť, že v predmetnom čase bol nezamestnaný, nemôže znamenať, že mu nevznikla žiadna škoda.

4. Krajský súd sa stotožnil so závermi okresného súdu, a to jednak, že si väzbu sťažovateľ zapríčinil sám, a jednak, že nepreukázal ani vznik škody ako ušlého zárobku a nemajetkovej ujmy. Sťažovateľ sa domnieva, že napadnuté rozsudky sú v rozpore s koncepciou zákona o zodpovednosti štátu, podľa ktorej je štát povinný odškodniť každú nezákonnosť, ku ktorej došlo pri výkone štátnej moci. Napadnuté rozhodnutia považuje za diskriminačné a tvrdí, že civilné súdy postupovali neprípustným a nezákonným spôsobom, ak preskúmavali skutkové okolnosti v čase, keď bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie, resp. keď bol vzatý do väzby. Týmto spôsobom mali okresný súd a krajský súd porušiť ním označené práva.

5. Sťažovateľ preto žiadal, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1,3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd, právo na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, rozhodnutiami:

*Rozsudkom Okresného súdu Bratislava I, zo dňa 9.02.2018, č. k. 20C/7/2017-139
Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave Č.k.:3Co/272/2018 - 174 z 31.10.2019*

porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky Rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 19.02.2018, č. k. 20C/7/2017-139 a Rozsudok Krajského súdu v Bratislave Č.k.:3Co/272/2018 – 174 z 31.10.2019 zrušuje a vracia vec na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľ má právo na náhradu trov konania a právneho zastúpenia v celom rozsahu.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

10.1 Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

10.2 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,

- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

12. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

13.1 Podľa § 8 ods. 5 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe má ten, kto bol vzatý do väzby, ak bolo proti nemu zastavené trestné stíhanie.

13.2 Podľa § 8 ods. 6 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu právo na náhradu škody nevznikne, ak si osoba uloženie trestu, ochranného opatrenia alebo väzbu zavinila sama.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

14. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

III.A K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom okresného súdu

15. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

16. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

17. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou

alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

18. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že napadnutý rozsudok okresného súdu, bol predmetom súdneho prieskumu realizovaného krajským súdom na základe sťažovateľom podaného odvolania. Odvolacie konanie bolo skončené napadnutým rozsudkom krajského súdu. Pre rozhodnutie ústavného súdu v časti namietaného porušenia označených práv prvostupňovým rozsudkom okresného súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia označených práv zaručených ústavou a dohovorom namietaným postupom okresného súdu. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti nemá ústavný súd danú právomoc, preto bolo potrebné v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

III.B K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu

19. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštantne uvádza, že ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (napr. I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 55/02, I. ÚS 1/2019), a preto jednou zo základných podmienok prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 124 zákona o ústavnom súde. V prípade podania ústavnej sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, II. ÚS 695/2014).

20. Ústavný súd telefonickým dožiadaním v informačnej kancelárii okresného súdu zistil, že napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s napadnutým rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť už 2. januára 2020. Zároveň ústavný súd zistil, že v predmetnej veci sťažovateľ nepodal dovolanie. Sťažovateľ podal svoju ústavnú sťažnosť elektronicky až 25. marca 2020. Ústavná sťažnosť bola v tomto prípade podaná zjavne po uplynutí lehoty uvedenej v § 124 zákona o ústavnom súde. Napriek tomu sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti v tejto súvislosti neuvádza žiadne skutočnosti, ktoré by posúdenie otázky nadobudnutia právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu umožňovali ohraničiť iným časovým údajom alebo ktoré by odôvodňovali zachovanie dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti počítanej od právoplatnosti ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia.

21. S poukazom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť smerujúcu proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol v súlade s § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako oneskorene podanú.

22. Ústavný súd zároveň podotýka, že pri posudzovaní nároku uplatneného sťažovateľom vychádzali súdy primárne z ustanovení zákona o zodpovednosti štátu. V rámci predmetnej situácie bolo namieste zobrať do úvahy podmienky, na základe ktorých vzniká nárok na náhradu škody (§ 8 ods. 5 zákona o zodpovednosti štátu), ako aj na nich nadväzujúce podmienky, ktoré vylučujú vznik tohto nároku (§ 8 ods. 6 zákona o zodpovednosti štátu). Základ argumentácie sťažovateľa v jeho ústavnej sťažnosti je jeho presvedčenie, že súdy mali po ustálení existencie podmienky podľa § 8 ods. 5 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu ignorovať zákonnú podmienku podľa § 8 ods. 6 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu, za splnenia ktorej nárok na náhradu škody nevznikne. Inými slovami, sťažovateľ vytýka súdom (v tomto prípade konkrétne krajskému súdu), že postupovali podľa zákona. Paradoxne tento postup krajského súdu označuje za nezákonný a na základe toho aj rozporný s ním označenými článkami ústavy a dohovoru.

23. Ústavný súd konštatuje, že argumenty, ktoré sťažovateľ prezentoval vo svojej ústavnej sťažnosti nemajú žiadnu právnu relevanciu (sťažovateľovo presvedčenie, že súd nemal aplikovať právnu úpravu komplexne, ale iba vybrané zákonné ustanovenia, ktoré mali viesť k osvedčeniu jeho nároku, pozn.), ba dokonca sú absurdné [sťažovateľovo tvrdenie, že postup súdu, ktorým prihliadol na § 8 ods. 6 písm. a) zákona o zodpovednosti štátu je nezákonný, pozn.]. Vzhľadom na uvedené nemohol byť v tomto prípade naplnený žiadny z dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov. Ak by teda ústavný súd neodmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti ako oneskorene podanú, musel by ju odmietnuť podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, pretože v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením sťažovateľom označených článkov ústavy, resp. dohovoru.

24. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími návrhmi v nej obsiahnutými už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. novembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu